

nrc.nl>

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

'Inspiratie is de ruimte waar nieuwe dingen ontstaan'

Rozalie Hirs Voor de harpisten Ernestine Stoop en Godelieve Schrama schreef Rozalie Hirs de compositie 'parallel sea'. „Het is stromende muziek. Intuïtief, zacht.” De première is zondag tijdens het Harpfestival in Utrecht.

 Joep Stapel 9 mei 2018

Foto: Marco Borggreve

Klassiek

Harpfestival. Op 12 en 13/5 in TivoliVredenburg, Utrecht. Inl: harpfestival.nl**parallel world and sea** van Rozalie Hirs door Asko|Schönberg. 13/5

TivoliVredenburg Utrecht, 15.30 & 20.15 uur (gratis). Inl:

www.askoschoenberg.nl

To the lighthouse is de ondertitel van het nieuwe werk van Rozalie Hirs. Is dat een bewuste verwijzing naar de beroemde roman van Virginia Woolf? Hirs is behalve componist ook een succesvol dichter, dus zo gek is die gedachte niet. Maar ze heeft het boek nooit gelezen, vertelt Rozalie Hirs (1965) in een koffiehuis in Utrecht. Haar dubbelharconcert *parallel sea [to the lighthouse]* gaat zondag tijdens het Harpfestival in TivoliVredenburg in première, uitgevoerd door Asko|Schönberg.

Hirs plaatst *parallel sea* in een traditie van zeecomposities, zoals *La mer* van Debussy: „Niet qua noten maar qua gevoel, de opkomende en verdwijnende golven. Het is stromende muziek. Intuïtief, zacht. Het stuk speelt zich af tussen waken en slapen, alsof het bewustzijn nog niet volledig gevormd is.” De vuurtoren uit de titel van Hirs' compositie is een „ronddraaiend moment” waar het hele stuk naartoe werkt. De stromende, golvende muziek culmineert tegen het einde in een passage van korte, homofone akkoorden met een elektronisch versterkt wervelend effect.

Scheikunde

Al heeft Hirs *To the lighthouse* niet gelezen, haar werk is in de geest zeker verwant aan Woolfs roman. Die gaat immers over waarneming, over perspectief en de meervoudigheid van de ervaring. Componeren begint ook voor haar met waarneming: waarom is iets mooi? Waarom raakt deze klank mij meer dan die? Vervolgens gaat ze uitzoeken hoe zulke klanken natuurkundig in elkaar zitten, waarom de tonen goed bij elkaar passen, welke frequenties erin aanwezig zijn en hoe die elkaar versterken. „Ik wil begrijpen waarom iets werkt”, zegt Hirs, die voor ze naar het conservatorium ging een studie scheikunde voltooide.

Een componist die frequentieberekeningen doet, dat riekt naar ingewikkelde muziek. Maar wie luistert naar Hirs' werk wordt juist getroffen door een

intuïtieve schoonheid. Voor Hirs wordt onderzoek dan ook altijd in evenwicht gehouden door het oor. Complexe rekensommen brengt ze terug tot waarneembare verschillen - onderzoek moet wel 'functioneel' zijn.

Sterker nog, Hirs gelooft heilig in 'eenvoud'. En daarin lijkt ze op haar beide leermeesters, Louis Andriessen en Tristan Murail, die ze stilistisch gezien haar belangrijkste invloeden noemt. Haagse School-grondlegger Andriessen en spectralist Murail zijn op het eerste gezicht tegenpolen, geeft Hirs toe: „Louis is de joviale kerel die heldere structuren schrijft, Tristan meer de verlegen, teruggetrokken persoonlijkheid van de verfijnde Franse klanken. Maar toen ik bij ze studeerde ontdekte ik dat hun werkwijzen heel erg op elkaar lijken. Beiden zijn zeer precies en alles wat ze schrijven is uitgebeend, teruggebracht tot de essentie. Zelfs een versiering is essentieel. En dat geldt voor mij ook. Ik hou alleen van het essentiële, daarin voel ik me echt aan hen verwant.”

Ontwaken

parallel sea [to the lighthouse] is het tweede deel van Hirs' cyclus *parallel world and sea*. Ze componeerde het nieuwe werk voor de harpisten Ernestine Stoop en Godelieve Schrama. Daarnaast is er een belangrijke rol voor twee slagwerkers - het ingenieuze samengaan van vibrafoon en harp is een goed voorbeeld van de timbrale vondsten waartoe Hirs' frequentieonderzoek kan leiden. Het werk wordt zondag twee keer uitgevoerd: 's middags in het Harpfestival en 's avonds in Obsessions, een nieuwe, gratis toegankelijke serie van Asko|Schönberg op het snijvlak van kunst, experiment en wetenschap. Dan draagt Hirs ook poëzie voor en wordt ze voor publiek geïnterviewd.

Hirs vergelijkt *parallel sea* met haar gedicht *een dag uit gestamelde werken* (Querido, 2012), dat beschrijft hoe taal bij het ontwaken telkens weer opnieuw ontstaat, terugkeert in het bewustzijn. Gevoelens en gedachten worden opnieuw gevormd. Voor Hirs is dat een accuraat beeld van creativiteit: „Wat inspiratie wordt genoemd is het scheppen van een ruimte waarin nieuwe dingen kunnen ontstaan. Natuurlijk ben je beïnvloed door de traditie en door je leermeesters. Maar om tot iets nieuws te komen - en innoveren is een heel belangrijk aspect van mijn werk - heb je die ruimte nodig.”